

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА

Факультет економіки та екології моря

Кафедра фінансів і бухгалтерського обліку

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор з науково-педагогічної
роботи НУК

 Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

**ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТА МІНІМІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ
РИЗИКІВ**

TAX PLANNING AND MINIMIZATION OF TAX RISKS

рівень вищої освіти другий (магістерський)

тип дисципліни обов'язкова

мова(и) викладання українська

Миколаїв – 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Податкове планування та мінімізація податкових ризиків» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»; освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
« 4 » 03 2026 року. – 14с.

Розробник: к.е.н., доцент кафедри фінансів і бухгалтерського обліку
Сергій ШЕВЧУК

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Податкове планування та мінімізація податкових ризиків» узгоджено з гарантом освітньої програми
Гарант освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»
доктор економічних наук, професор

Георгій РОГОВ

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Податкове планування та мінімізація податкових ризиків» розглянуто на засіданні кафедри фінансів і бухгалтерського обліку

Протокол № 3 від « 5 » березня 2026 р.

В.о. завідувача кафедри фінансів і бухгалтерського обліку

Наталія ДАНИК

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Податкове планування та мінімізація податкових ризиків» розглянуто методичною радою факультету економіки та екології моря

Протокол № 3 від « 13 » березня 2026 р.

Декан факультету економіки та екології моря
кандидат економічних наук, доцент

Вячеслав ІВАТА

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Податкове планування та мінімізація податкових ризиків» погоджено з навчальним відділом
Начальник навчального відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни «Податкове планування та мінімізація податкових ризиків» затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 3 від « 15 » 03 2026 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	5
3. Передумови для вивчення дисципліни	6
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	10
7. Форми поточного та підсумкового контролю	10
8. Критерії оцінювання результатів навчання	13
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	13
10. Рекомендовані джерела інформації	13

ВСТУП

Анотація

Податки є невід'ємним елементом сучасної фінансової системи без якого не можливе існування держави. Податки є джерело поповнення доходів держави, фінансування її інституцій. Важливість податків обумовлює підвищений контроль з боку податкових органів до системи, яка забезпечує формування інформації щодо них. Неправильність та несвоєчасність обчислення податків призводить до застосування штрафних санкцій та втрати активів суб'єктами. З іншого боку податки є витратами підприємства, впливають на розмір фінансового результату та власного капіталу підприємства, оборотних активів підприємства. За таких умов підприємницькі структури зацікавлені в зменшенні витрат на сплату податків шляхом оптимізації їх величини або строків внесення до бюджету.

Ключові слова: оптимізація, податки, податкове планування, податкові ризики.

Abstract

Taxes are an integral part of the modern financial system without which the existence of the state is impossible. Taxes are a source of replenishment of state revenues, financing of its institutions. The importance of taxes determines the increased control by the tax authorities to the system that ensures the formation of information about them. Incorrect and untimely calculation of taxes leads to the application of penalties and loss of assets by entities. On the other hand, taxes are the costs of the enterprise, affect the size of the financial result and equity of the enterprise, current assets of the enterprise. Under such conditions, business structures are interested in reducing the cost of paying taxes by optimizing their size or timing of payment to the budget.

Key words: optimization, taxes, tax planning, tax risk.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань D «Бізнес, адміністрування та право»	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету http://	D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»	Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		15 год.	8 год.
Загальна кількість годин – 120	Освітня програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»	Практичні, семінарські	
		30 год.	8 год.
		Лабораторні	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 год.; самостійної роботи студента – год. – 5	Освітній рівень: другий (магістерський)	Самостійна робота	
		75 год.	104 год.
		Вид контролю: іспит	
		Форма контролю: комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Формування професійних знань методики та основ податкового планування та мінімізації ризиків, які з ним пов'язані.

Курс спрямований на формування у студентів наступних професійних компетентностей:

ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК8. Здатність працювати в міжнародному контексті.

СК2. Здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

СК4. Здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є базові знання податкової системи та механізму її функціонування, основ бухгалтерського обліку та звітності.

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток таких результатів навчання, а саме:

ПР03. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР10. Здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання.

ПР12. Обґрунтовувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організаційно-методичні аспекти податкового планування

Тема 1. Теоретичні засади оподаткування

Економічна сутність податків та їх функції. Елементи податків. Податкова система України та принципи її побудови. Міжнародний досвід взаємозв'язку систем бухгалтерського обліку та оподаткування.

[1, с. 9-23], [2, с. 9-36], [6, с. 247 - 261], [3, с. 10-20], [8].

Тема 2. Форми оптимізації витрат на сплату податків та податкові ризики

Форми оптимізації витрат на сплату податків. Способи та механізми ухилення від сплати податків, податкові ризики.

[1, с. 59-89], [2, с. 69-98], [3, с. 82-105], [4, с. 4- 5].

Тема 3. Податкове планування в системі управління підприємством

Сутність і поняття податкового планування. Місце податкового планування в системі управління підприємством. Мета, завдання та функції податкового планування. Принципи податкового планування. Види податкового планування. Переваги та ризики податкового планування.

[1, с. 43-48], [2, с. 64-68], [3, с. 178-194], [5, с. 7-30].

Тема 4. Організація та методика податкового планування на підприємстві

Поняття організації податкового планування на підприємстві. Основні етапи процесу податкового планування. Інформаційне забезпечення податкового планування. Методи податкового планування. Формування податкової стратегії підприємства. Контроль та оцінка ефективності податкового планування.

[1, с. 43-58], [5, с. 66-82], [6], [7].

Змістовий модуль 2. Методика податкового планування окремих податків та зборів

Тема 5. Податкове планування прямих податків з доходів юридичними особами

Сутність та особливості прямих податків у системі оподаткування юридичних осіб. Податкове планування податку на прибуток підприємств. Методи оптимізації податкового навантаження з податку на прибуток. Планування амортизаційної політики підприємства. Використання податкових пільг при плануванні прямих податків. Методи оптимізації податкового навантаження з єдиного податку.

[1, с. 105-110; с.146-160], [4, с. 13-33], [5, с. 115-122], [8], [9], [10], [11].

Тема 6 Податкове планування непрямих податків юридичними особами

Економічна сутність та роль непрямих податків. Податкове планування податку на додану вартість (ПДВ). Особливості планування акцизного податку. Методи оптимізації непрямих податків у діяльності підприємств. Податкові ризики при плануванні непрямих податків.

[1, с. 160-229], [5, с. 115-122], [9], [10], [11].

Тема 7. Податкове планування податкових платежів фізичними особами

Особливості оподаткування доходів фізичних осіб. Податкове планування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Планування сплати єдиного соціального внеску. Використання податкових пільг і податкової знижки фізичними особами. Податкове планування доходів від підприємницької діяльності.

[1, с. 230-262], [5, с. 115-122], [9], [10], [11].

Тема 8. Міжнародне податкове планування

Поняття та сутність міжнародного податкового планування. Причини та передумови міжнародного податкового планування. Використання міжнародних угод про уникнення подвійного оподаткування. Основні інструменти міжнародного податкового планування. Офшорні юрисдикції та їх роль у податковому плануванні. Трансфертне ціноутворення як інструмент міжнародного податкового планування. Ризики та обмеження міжнародного податкового планування.

[3, с. 60-120; с. 146-185], [4, с. 14-48], [12].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Організаційно-методичні аспекти податкового планування										
Тема 1. Теоретичні засади оподаткування	7	2	2	-	3	7	1	-	-	6
Тема 2. Форми оптимізації витрат на сплату податків та податкові ризики	7	1	2	-	4	7	1	1	-	5
Тема 3. Податкове планування у системі управління підприємством	11	2	4	-	5	11	1	-	-	10
Тема 4. Організація та методика податкового планування на підприємстві	10	2	6	-	2	10	1	1	-	8
Підготовка контрольної роботи	-	-	-	-	-	10	-	-	-	10
Підготовка до поточного модульного контролю	10	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	45	7	14	-	24	45	4	2	-	39
Змістовий модуль 2. Методика податкового планування окремих податків та зборів										
Тема 5. Податкове планування прямих податків з доходів юридичними особами	17	2	6	-	9	17	1	2	-	14
Тема 6. Податкове планування непрямих податків юридичними особами	12	2	4	-	6	12	1	2	-	9
Тема 7. Податкове планування податкових платежів фізичними особами	12	2	4	-	6	12	1	2	-	9
Тема 8. Міжнародне податкове планування	9	2	2	-	5	9	1	-	-	8
Підготовка до поточного модульного контролю	10	-	-	-	10	-	-	-	-	-
Підготовка контрольної роботи	-	-	-	-	-	10	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	60	8	16		36	60	4	6	-	50
Підготовка до підсумкового контролю	15	-	-	-	15	15	-	-	-	15
<i>Разом за курсом</i>	120	15	30	-	75	120	8	8	-	104

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1			
1	Теоретичні засади оподаткування	2	-
2	Форми оптимізації витрат на сплату податків та податкові ризики	2	1
3	Податкове планування у системі управління підприємством	4	-
4	Організація та методика податкового планування на підприємстві	6	1
Змістовий модуль 2			
5	Податкове планування прямих податків з доходів юридичними особами	6	2
6	Податкове планування непрямих податків юридичними особами	4	2
7	Податкове планування податкових платежів фізичними особами	4	2
8	Міжнародне податкове планування	2	-
	Разом	30	8

Самостійна робота

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1			
1	Підготовка до лекцій	4	10
2	Підготовка до практичних занять	10	19
3	Підготовка контрольної роботи	-	10
4	Підготовка до поточного модульного контролю	10	-
Змістовий модуль 2			
1	Підготовка до лекцій	8	13
2	Підготовка до практичних занять	18	27
3	Підготовка до поточного модульного контролю	10	-
4	Підготовка контрольної роботи	-	10
5	Підготовка до підсумкового контролю	15	15
	Разом	75	104

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методами навчання та методами їх демонстрування є:
для всіх видів занять: робота з літературою; пояснення; дискусія;

для лекційних занять: лекція; бесіда; відеометод;
для практичних та семінарських занять: вправа; практична робота;
дидактична гра;

методи контролю і самоконтролю: фронтальне опитування; контрольні роботи.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: іспит; стандартизовані тести; практичні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки поточного контролю і оцінку іспиту. У заходах проміжного контролю студент може набрати до **60 балів**, за іспит - **40 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою оцінок поточного контролю та іспиту.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності здобувачів та їх оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання поточного контролю знань
Відповіді на семінарах	
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована.
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи несформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді.
Практичні завдання	
5	Практичне завдання виконане правильно і без зауважень, зроблені обґрунтовані висновки
4	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки
3	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки

	Не зроблені висновки
2	Практичне завдання виконане частково або містить несуттєві помилки у розрахунках або в методиці
1	Практичне завдання виконане частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Завдання не виконане, або розв'язане не вірно
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 40 балів (денна форма) і 25 балів (заочна)</i>	

Контрольна робота (заочна форма)

Кількість балів	Критерії оцінювання
25-35	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно. Містить всебічну і глибоку розробку теоретичної частини, правильне виконання практичної частини курсової роботи, відсутність істотних недоліків у стилі викладення матеріалу роботи.
15-24	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно. Викладення матеріалу в цілому прави повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у розрахунках, викладенні матеріалу та формулюванні висновку.
10-14	Робота виконана у встановлений термін. Виконана самостійно. Зміст, текст і цифрові дані свідчать про те, що студент ознайомився і проробив основні джерела, без притягнення яких робота взагалі не могла б бути виконана, і завдання виконав в основному правильно.
1-9	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Відсутні посилання на джерела. Зміст, текст і цифрові дані свідчать про те, що студент ознайомився і проробив основні джерела. Наявність значної кількості помилок у практичній частині.
0	Робота не виконана.
<i>Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: 35 балів</i>	

Поточний модульний контроль 1 у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Поточний модульний контроль 2 у формі практичних завдань

Кількість балів		
Практичне завдання 1	Практичне завдання 2	Разом
5	5	10

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	денна форма	заочна форма
Практичні заняття	8x5 балів = 40 балів	5x5 балів = 25 балів
ПМК ЗМ 1	10x1 бал = 10 балів	-
ПМК ЗМ 2	2x5 балів = 10 балів	-
Контрольна робота	-	35
Іспит	40	40
Всього	100	100

**Підсумковий контроль
у формі у формі тестування (перша частина)**

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	20	18	16	14	12	10	8	6	4	2

**Підсумковий контроль
у формі практичних завдань (друга частина)**

Кількість балів				
Практичне завдання 1	Практичне завдання 2	Практичне завдання 3	Практичне завдання 4	Разом
5	5	5	5	20

**Критерії оцінювання практичних завдань
модульного та підсумкового контролю**

5	Практичне завдання виконане правильно і без зауважень. Зроблено висновки
4	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки. Зроблено висновки
3	Практичне завдання виконане повністю, але містить несуттєві помилки і недоліки Не зроблені висновки
2	Практичне завдання виконане частково
1	Практичне завдання виконане частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Завдання не виконане, або виконане неправильно

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Елемент програми		Денна форма	Заочна форма
ЗМ 1	T1	5	-
	T2	5	5
	T3	5	-
	T4	5	5
ПМК		10	-
ЗМ 2	T5	5	5
	T6	5	5
	T7	5	5
	T8	5	-
ПМК		10	-
Контрольна робота		-	35
Підсумковий контроль		40	40
Сума балів		100	100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

мультимедіа-, проекційна апаратура (проектори, екрани тощо);
 комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі;
 бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні

рекомендації, наукова література тощо).

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Самусевич Я. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації: навчальний посібник / Я. В. Самусевич, А. В. Височина. – Суми: Сумський державний університет, 2021. – 344 с.
URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/items/fed9b6f7-b5ad-45d8-b242-5b27685a13a5/full>

2. Музика-Стефанчук О. А., Якимчук Н. Я. та ін. Податкове планування та оптимізація оподаткування (податковий консалтинг) : підручник / за ред. О. А. Музики-Стефанчук. – Київ : АртЕк, 2024. – 304 с.
URL: <https://stefanchuk.com/wp-content/uploads/2024/07/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%A1%D1%82%D0%B5%D1%84%D0%B0%D0%BD%D1%87%D1%83%D0%BA-O.A.-%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B5-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D1%82%D0%B0-%D0%BE%D0%BF%D1%82%D0%B8%D0%BC%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.-%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%B0%D0%BB%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3.-%D0%9F%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

Допоміжна література

3. Протидія агресивному податковому плануванню: світовий досвід та виклики для України: монографія / за заг. ред. С. С. Брехова та В. І. Коротуна. – К. : Алерта, 2017. – 344 с. URL: <https://ir.dpu.edu.ua/items/446e29b2-0f87-42ac-81d0-d7f26144c848>

4. Farny O., Franz M., Gerhartinger P., Lunzer G., Neuwirth M., Saringer M. Tax Avoidance, tax evasion and tax havens AK Wien Verlags und Herstellungsort: Wien. – 2015. – 93p.
URL: https://www.arbeiterkammer.at/infopool/wien/Studie_tax_avoidance.pdf

5. Податкове планування на мікрорівні: навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності 071 «Облік і оподаткування». – Запоріжжя : ЗНУ, 2025. – 273 с.

6. Шевчук С.В. Податкове планування як складова економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2025. №4. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.4.56>

7. Шевчук С.В. Теоретичні аспекти оцінювання податкового планування. Ефективна економіка. 2025. №5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.5.75>

8. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Інформаційні ресурси

9. Інформаційно-правові системи ЛІГА:ЗАКОН. База «Податкове планування та оптимізація» (актуальні схеми та судова практика). URL: <https://ips.ligazakon.net/>

10. Державна податкова служба України. Офіційний вебпортал (Розділ: Діяльність / Контрольно-перевірочна робота / План-графік перевірок). URL: <https://tax.gov.ua/>

11. Інформаційний портал «Бухгалтер 911». Аналітика та роз'яснення щодо оптимізації ПДФО та ЄСВ. URL: <https://buhgalter911.com/uk/>

12. ОЕСР (OECD). База даних щодо протидії розмиванню податкової бази та виведенню прибутку з-під оподаткування (BEPS). URL: <https://www.oecd.org/tax/beps/>